

कारणम् Chān. 24, 25; शाम्येत्प्रत्यपकारेण नेपकारेण दुर्जनः Ku. 2. 40. (दुर्जनायते Den. Ā. to become wicked; स्वजनोऽपि दरिद्राणां तत्क्षणाद् दुर्जनायते Pt. 1. 5.). (दुर्जनीकृ [चि] to make blameworthy; दुर्जनीकृतास्मि अनेन मां चित्रगतां दर्शयता Nāg. 2). -जय *a.* invincible. (-यः) N. of Viṣṇu. -जर *a.* 1 ever youthful; तस्मिन्स्तनं दुर्जरवीर्यमुत्खणं घोराङ्कमादाय शिशोर्दधावथ Bhāg. 10. 6. 10. -2 hard (as food), indigestible. -3 difficult to be enjoyed; राजश्रीर्दुर्जरा तस्य नक्त्वे भूभुजोऽभवत् Rāj. T. 5. 19. -जात *a.* 1 unhappy, wretched. -2 bad-tempered, bad, wicked; Rāj. T. 3. 142. -3 false, not genuine. जायिन् *a.* one who is born in vain; यो न यातयते वैरमल्पस्त्वोद्यमः पुमान् । अफलं जन्म तस्याहं मन्ये दुर्जातजायिनः ॥ Mb. (-तम्) 1 a misfortune, calamity, difficulty; त्वं तावद् दुर्जाते मेऽप्यन्तसाहाय्यकारिणी भव M. 3; दुर्जातबन्धुः R. 13. 72 'a friend in need or adversity.' -2 impropriety. -जाति *a.* 1 bad natured, vile, wicked; रुदितशरणा दुर्जातीनां सहस्व र्षां फलम् Amaru. 96. -2 out-cast. (-तिः *f.*) misfortune, ill condition. -ज्ञान, -ज्ञेय *a.* difficult to be known, incomprehensible. उच्चावचेषु भूतेषु दुर्ज्ञेयामकृतात्मभिः Ms. 6. 73. (-यः) N. of Śiva. -णयः, -नयः, -नीतिः 1 bad conduct. -2 impropriety -3 injustice. -णामन्, -नामन् *a.* having a bad name. -पीत *a.* 1 ill-behaved. -2 impolitic. -3 forward. (-तम्) misconduct; दुर्णीतं किमिहास्ति किं सुचरितं कः स्थानलाभे गुणः H. -दम, -दमन, -दम्य *a.* difficult to be subdued, untamable, indomitable. -दर्श *a.* 1 difficult to be seen. -2 dazzling; सुदुर्दर्शमिदं रूपं दृष्टवानसि यन्मन Bg. 11. 52. -दर्शन *a.* ugly, ill-looking; दुर्दर्शनेन घटतामियमप्यनेन Māl. 2. 8 -दर्शा a misfortune, calamity. -दान्त *a.* 1 hard to be tamed or subdued, untamable; Śi. 12. 22. -2 intractable, proud, insolent; दुर्दान्तानां दमनविधयः क्षत्रियेष्वायतन्ते Mv. 3. 34. (-तः) 1 a calf. -2 a strife, quarrel. -3 N. of Śiva. -दिन *a.* cloudy, rainy. (-नम्) 1 a bad day in general; तद्दिनं दुर्दिनं मन्ये यत्र मित्रागमो हि न Subhāṣ. -2 a rainy or cloudy day, stormy or rainy weather; उन्नमत्यकालदुर्दिनम् Mk. 5; Ku. 6. 43; Mv. 4. 57. -3 a shower (of anything); द्विषां विषह्य काकुत्स्थस्तत्र नाराचदुर्दिनम् ॥ सन्मङ्गलस्नात इव R. 4. 41, 82; 5. 47; U. 5. 5. -4 thick darkness; जीमूतैश्च दिशः सर्वाश्चक्रे तिमिरदुर्दिनाः Mb. (दुर्दिनायते Den. Ā. to become cloudy.) -दिवसः a dark or rainy day; Pt. 1. 173. -दुरुटः, -ढः 1 an unbeliever -2 an abusive word. -दृश *a.* 1 disagreeable to the sight, disgusting; दुर्दृशं तत्र राक्षसं घोररूपमपश्यत्सः Mb. 1. 2. 298. -2 difficult to be seen; पादचारमिवादित्यं निष्पतन्तं सुदुर्दृशम् Rām. 7. 33. 5. -दृष्ट *a.* ill-judged or seen, wrongly decided; Y. 2. 305. -दैवम् ill-luck, misfortune. -द्यूतम् an unfair game. -द्रुमः onion (green). -धर *a.* 1 irresistible, difficult to be stopped. -2 difficult to be borne or suffered; दुर्धरेण मद्नेन साद्यते Ghat. 11; Ms. 7. 28. -3 difficult to be accomplished. -4 difficult to be kept in memory. (-रः) quicksilver. -धर्ष *a.* 1 inviolable, unassailable. -2 inaccessible; संयोजयति विधैव नीचगापि नरं सरित् । समुद्रमिव दुर्धर्षं नृपं भाग्य-मतः परम् ॥ H. Pr. 5. -3 fearful, dreadful. -4 haughty. -धी *a.* stupid, silly. -नयः 1 arrogance. -2 immorality.

-3 evil strategy; उन्मूलयितुमीशोऽहं त्रिबर्गमिव दुर्नयः Mu. 5. 22. -नामकः piles. अरिः a kind of bulbous root (Mar. सुरण). -नामन् *m. f.* a cockle. (-न.) piles. -निग्रह *a.* irrepressible, unruly; मनो दुर्निग्रहं चलम् Bg. 6. 35. -निमित्त *a.* carelessly put or placed on the ground; पदे पदे दुर्निमिते गलन्ती R. 7. 10. -निमित्तम् 1 a bad omen; R. 14. 50. -2 a bad pretext. -निवार, -निवार्य *a.* difficult to be checked or warded off, irresistible, invincible. -नीतम् 1 misconduct, bad policy, demerit, misbehaviour; दुर्णीतं किमिहास्ति Pt. 2. 21; H. 1. 49. -2 ill-luck. -नीतिः *f.* mal-administration; दुर्नीतिं तव वीक्ष्य कोपदहनज्वालाजटालोऽपि सन्; Bv. 4. 36. -नृपः a bad king; आसीत् पितृकुलं तस्य भक्ष्यं दुर्नृप-रक्षसः Rāj. T. 5. 417. -न्यस्त *a.* badly arranged; दुर्न्यस्त-पुष्परचितोऽपि Māl. 9. 44. -बल *a.* 1 weak, feeble. -2 enfeebled, spiritless; दुर्बलान्यङ्गकानि U. 1. 24. -3 thin, lean, emaciated; U. 3. -4 small, scanty, little; स्वायोधि-पतिं प्रति दुर्बलाशः R. 5. 12. -बाध *a.* Unrestrained (अनिवार); दुर्बाधो जानिदिवधान्मम प्रवृद्धः (आधिः); Mv. 6. 28. -बाल *a.* 1 bald-headed. -2 void of prepuce. -3 having crooked hair. -बुद्धि *a.* 1 silly, foolish, stupid. -2 perverse, evil-minded, wicked; धार्तराष्ट्रस्य दुर्बुद्धेर्बुद्धे प्रियचिकीर्षवः (समा-गताः) Bg. 1. 23. -बुध *a.* wicked-minded, silly; Mb. 11. 4. 18. -बोध *a.* unintelligible, unfathomable, inscrutable; निसर्गदुर्बोधमबोधविक्रवाः क्व भूपतीनां चरितं क्व जन्तवः Ks. 1. 6. -भग *a.* 1 unfortunate, unlucky; श्रीवल्लभं दुर्भगाः (निन्दन्ति) Pt. 1. 415. -2 not possessed of good features; ill-looking. -भगा 1 a wife disliked by her husband; दुर्भगाभरणप्रायो ज्ञानं भारः क्रियां विना H. 1. 17. -2 an ill-tempered woman, a shrew. -3 a widow; -भर *a.* insupportable, burdensome, heavily laden with (comp.); ततो राजाब्रवीदेत बहुव्यसनदुर्भरः Ks. 112. 156. -भाग्य *a.* unfortunate, unlucky. (ग्यम्) ill-luck. -भावना 1 an evil thought. -2 a bad tendency. -भिक्षम् 1 scarcity of provisions, dearth, famine; Y. 2. 147; Ms. 8. 22; उत्सवे व्यसने चैव दुर्भिक्षः यस्तितष्ठति स बान्धवः H. 1. 71; Pt. 2. -2 want in general. -भिद, -भेद, -भेद्य *a.* firm; सुजनस्तु कनकघटवद् दुर्भेद्यश्चासु संध्येयः Subhāṣ. -भृत्यः a bad servant. -भिषज्यम् incurability; Bri. Up. 4. 3. 14. -भ्रातृ *m.* a bad brother. -मङ्गु *a.* obstinate, disobedient. -मति *a.* 1 silly, stupid, foolish, ignorant. -2 wicked, evil-minded; न सांपरायिकं तस्य दुर्मतेर्विद्यते फलम् Ms. 11. 30. -मद *a.* drunken, ferocious, maddened, infatuated; Bhāg. 1. 15. 7. -दः foolish pride, arrogance. -दम् the generative organ; ग्रामकं नाम विषयं दुर्मदेन समन्वितः Bhāg. 4. 25. 52 -मनस् *a.* troubled in mind, discouraged, dispirited, sad, melancholy; अथ बार्हस्पतः श्रीमान् युक्तः पुष्येण राघवः । प्रोच्यते ब्राह्मणः प्राज्ञैः केन त्वमसि दुर्मनाः ॥ Rām. [दुर्मनायते Den. Ā. to be troubled in mind, be sad, meditate sorrowfully, to be disconsolate, become vexed or fretted; Māl. 3]. -मनुष्यः a bad or wicked man. -मन्त्रः, -मन्त्रितम्, -मन्त्रणा evil advice, bad counsel; दुर्मन्त्रान्वृपतिर्विनश्यति Pt. 1. 169. -मरम् a hard or difficult death; Mb. 14. 61. 9. -मरी a kind of दूर्वा grass. -मरणम् violent or unnatural death. -मर्ष *a.* 1 unbearable; Bhāg. 6. 5. 42. -2 obstinate,